

PROF. DR.

M. KEMAL OĞUZMAN

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

ve

Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Merhum Öğretim Üyesi

PROF. DR.

NAMİ BARLAS

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

ve

Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Emekli Öğretim Üyesi

MEDENÎ HUKUK

GİRİŞ | KAYNAKLAR | TEMEL KAVRAMLAR

30. BASI

İSTANBUL 2024

onikilevha

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	V
ÖNCEKİ BAZI BASILARIN ÖNSÖZ'LERİNDEN.....	VII
İÇİNDEKİLER	XI
KISALTMALAR.....	XXIII

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL BAKIŞ

§ 1. MEDENÎ HUKUKUN ANLAMI VE KONUSU	1
I. "HUKUK" KAVRAMI.....	1
II. KAMU HUKUKU – ÖZEL HUKUK AYIRIMI	4
III. MEDENÎ HUKUKUN ANLAMI	6
IV. MEDENÎ HUKUKUN KONUSU	6
§ 2. MEDENÎ HUKUKUN DÜZENLENİŞ TARZI BAKIMINDAN ÇEŞİTLİ SİSTEMLER	7
I. ROMA – CERMEN SİSTEMİNİN ETKİSİ ALTINDAKİ HUKUK DÜZENLERİ.....	8
II. İSLÂM HUKUKUNUN ETKİSİ ALTINDAKİ HUKUK DÜZENLERİ 11	
III. İNGİLİZ HUKUKUNUN ETKİSİNİ TAŞIYAN HUKUK DÜZENLERİ	12
IV. SOSYALİST PRENSİPLERİN ETKİSİ ALTINDAKİ HUKUK DÜZENLERİ	14
V. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA DURUM.....	15

§3.BULUNDUĞUMUZ GRUPTA KANUNLAŞTIRMA HAREKETİ	
VE İSVİÇRE MEDENÎ KANUNU'NUN YAPILIŞI.....	16
I. GENEL BAKIŞ.....	16
II. İSVİÇRE'DE MEDENÎ KANUNUN YAPILIŞI	20
§4.TÜRKİYE'DE MEDENÎ HUKUK ALANINDA	
KANUNLAŞTIRMA HAREKETLERİ VE MEDENÎ KANUN	24
I. OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE KANUNLAŞTIRMA..	24
II. TÜRKİYE CUMHURİYETİ DÖNEMİNDE KANUNLAŞTIRMA	
HAREKETİ	25
A. İlk Medenî Kanunun Yapılışı.....	25
B. Yeni Bir Medenî Kanun Hazırlama Çalışmaları	29
C. Yeni Türk Medenî Kanununun Kabulü	31
1. Genel Olarak.....	31
2. Yeni Medenî Kanunun Yapısı ve Getirdiği Yenilikler.....	31
a. Biçim Bakımından	31
b. Esas Bakımından	32
3. Yeni Medenî Kanunda Yapılan Değişiklikler	36

İKİNCİ BÖLÜM

MEDENÎ HUKUKUN YÜRÜRLÜK KAYNAKLARI VE UYGULANMASI

§1.HUKUKTA “KAYNAK” KAVRAMI VE MEDENÎ HUKUKUN	
YÜRÜRLÜK KAYNAKLARINA GENEL BAKIŞ	43
I. “KAYNAK” KAVRAMI.....	43
II. MEDENÎ HUKUKUN YÜRÜRLÜK KAYNAKLARINA GENEL	
BAKIŞ.....	44
§2.KANUNLAR, TÜZÜKLER, YÖNETMELİKLER	48
I. KAVRAMLARA GENEL BAKIŞ.....	48

II. YÜRÜRLÜĞE KOYMA VE YÜRÜRLÜKTEN KALDIRMA	51
III. MEDENÎ HUKUKLA DOĞRUDAN İLGİLİ TEMEL	
DÜZENLEMELER.....	55
A. Medenî Kanun ve Borçlar Kanunu.....	55
1. Medenî Kanun.....	56
a. Başlangıç.....	56
b. Kişiler Hukuku.....	57
c. Aile Hukuku	58
d. Miras Hukuku	58
e. Eşya Hukuku	59
2. Borçlar Kanunu.....	59
a. Eski Borçlar Kanunu	59
b. Yeni Borçlar Kanunu.....	60
aa. Yeni Bir Borçlar Kanunu Hazırlama Çalışmaları 60	
bb. Yeni Türk Borçlar Kanunu'nun Kabulü.....	61
3. Medenî Kanunun Çeşitli Kitapları Arasındaki İlişki ve Medenî Kanun ile Borçlar Kanunu Arasındaki Bağlantı	63
4. Yürürlük Kanunu.....	66
5. Medenî Kanun ve Borçlar Kanunu ile Yakından İlgili Bazı Temel Kanunlarda Yaşanan Gelişmeler	67
B. Diğer Normlar.....	68
IV. KANUNLARIN UYGULANMASI	69
A. Kanunda Uygulanacak Hükmün Bulunması.....	69
1. Kanun Hükmünün Düz ve Zıt Anlam İtibariyle Kapsamı	69
2. Kanun Hükümlerinin Yorumlanması	71
a. Yorum Kavramı ve Çeşitleri.....	71
b. Yorumda Başvurulacak Yöntemler (Yorum Metodları)	71

c. Medenî Kanunumuzun Benimsediği Esas ve Kanun Hükümlerinin Yorumlanmasında Dikkate Alınacak Unsurlar	74
3. Bulunan Hükümün Uygulanabilir Olması.....	83
a. Yer İtibariyle Uygulanabilir Olma.....	83
b. Zaman İtibariyle Uygulanabilir Olma.....	84
aa. Kanunların Zaman Açısından Uygulama Alanı. 84	
bb. Kanunların Çatışması.....	89
c. Nitelik İtibariyle Uygulanabilir Olma.....	91
aa. Emredici Hukuk Kuralları.....	92
bb. Yedek Hukuk Kuralları.....	95
B. Bulunan Hükümün Uygulanış Tarzı ve Hâkimin Takdir Yetkisini Kullanması	96
1. Genel Olarak.....	96
2. Hâkimin Takdir Yetkisini Kullanması.....	98
C. Kanunda Uygulanabilir Hüküm Bulunmaması: Kanun Boşluğu	104
1. Anlamı.....	104
2. Kanun Boşluklarının Çeşitleri	108
a. Bilinçli Boşluklar – Bilinçsiz Boşluklar.....	108
b. Açık Boşluklar – Örtülü Boşluklar	111
c. Gerçek Boşluklar – Gerçek Olmayan Boşluklar.....	112
3. Kanun Boşluğu Bulunmasının Sonuçları	114
§3.ÖRF VE ÂDET HUKUKU	114
I. KAVRAM.....	114
II. BİR ÖRF VE ÂDET HUKUKU KURALININ DOĞUMU İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR	116
III. ÖRF VE ÂDET HUKUKUNUN ROLÜ.....	119
§4.HÂKİM TARAFINDAN YARATILAN HUKUK.....	122
I. GENEL BAKIŞ.....	122

II. HÂKİMİN HUKUK YARATMASININ ŞARTLARI.....	124
III. HÂKİMİN HUKUK YARATIRKEN UYGULAYACAĞI YÖNTEM	125
IV. HÂKİMİN HUKUK YARATIRKEN YARARLANACAĞI İMKÂNLAR.....	128
V. HÂKİMİN YARATTIĞI HUKUK KURALININ ROLÜ	132
§ 5. MEDENÎ HUKUK UYGULAMASINDA BİLİMSEL GÖRÜŞLERİN VE YARGI KARARLARININ ROLÜ	133
I. GENEL BAKIŞ.....	133
II. DOKTRİNDE YER ALAN BİLİMSEL GÖRÜŞLER	134
A. Anlamı.....	134
B. Eser Tipleri.....	135
C. Doktrinin Rolü.....	137
D. Hâkimin Doktrinindeki Bilimsel Görüşlerden Yararlanması	137
III. YARGISAL İÇTİHA TLAR.....	143
A. Anlamı.....	143
B. Mahkeme Kararlarının Çeşitleri	143
1. Kararın Niteliği Bakımından	143
2. Kararı Veren Mahkeme Bakımından.....	144
C. Hâkimin Mahkeme Kararlarından Yararlanması.....	147

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MEDENÎ HUKUKUN BAZI TEMEL KAVRAMLARI

§ 1. “HAK” KAVRAMI.....	151
I. TERİM.....	151
II. HAK KAVRAMINI AÇIKLAYAN GÖRÜŞLER	152

§2. HAKLARIN ÇEŞİTLERİ 154

- I. PARA İLE ÖLÇÜLEBİLEN DEĞERİ BULUNUP
BULUNMAMASI AÇISINDAN: MALVARLIĞI HAKLARI –
KİŞİ VARLIĞI HAKLARI 155
- A. Malvarlığı Hakları..... 155
1. Alacak Hakları 156
 2. Aynî Haklar..... 157
 - a. Eşya Üzerinde Sağlanan Yetki..... 157
 - b. Eşya Üzerinde Doğrudan Doğruya Hâkimiyet 163
 - c. Herkese Karşı İleri Sürülebilirlik..... 167
 3. Maddî Değeri Olan Yenilik Doğuran Haklar 167
 4. Fikrî Haklar 168
- B. Kişi Varlığı Hakları 170
- II. İLERİ SÜRÜLEBİLECEĞİ ÇEVRE AÇISINDAN: MUTLAK
HAKLAR - NİSBÎ HAKLAR..... 170
- A. Mutlak Haklar 171
- B. Nisbî Haklar..... 171
1. Alelâde Nisbî Haklar..... 172
 2. Etkisi Güçlendirilmiş Nisbî Haklar 172
- III. KULLANILMASININ ETKİSİ BAKIMINDAN: ALELÂDE
HAKLAR - YENİLİK DOĞURAN HAKLAR 174
- A. Yenilik Doğuran Hakların Çeşitleri 175
1. Yöneldiği Sonuç Açısından 175
 - a. Kurucu Yenilik Doğuran Haklar 175
 - b. Değiştirici Yenilik Doğuran Haklar 176
 - c. Bozucu Yenilik Doğuran Haklar 177
 2. Hakkın Kullanılış Tarzı Bakımından..... 177
- B. Yenilik Doğuran Hakların Ortak Özellikleri 178
- IV. KULLANMA YETKİSİ AÇISINDAN: KİŞİYE SIKI SIKIYA
BAĞLI OLAN VE OLMAYAN HAKLAR 180

V. BAĞIMSIZ OLUP OLMAMA AÇISINDAN: BAĞIMSIZ HAKLAR - BAĞLI HAKLAR.....	183
A. Bağımsız Haklar	183
B. Bağlı Haklar	183
1. Eşyaya Bağlı Haklar	183
2. Alacağa Bağlı Haklar (Fer'i Haklar)	184
3. Borç İlişmesine Bağlı Haklar	185
4. Bir Topluluğa Mensup Olmaya Bağlı Haklar.....	185
§3.HAK SAHİBİ.....	185
§4.HAKLARIN KAZANILMASI VE KAYBEDİLMESİ	186
I. “HUKUKÎ OLAY”, “HUKUKÎ FİİL” VE “HUKUKÎ İŞLEM” KAVRAMLARI	186
A. Kavramlara Genel Bakış	186
B. Hukukî İşlemler	190
1. Hukukî İşlemlerin Türleri.....	190
a. Gerekli İrade Beyanı Adedi Açısından.....	190
aa. Tek Taraflı Hukukî İşlemler	190
bb. İki Taraflı Hukukî İşlemler (Sözleşmeler).....	190
cc. Kararlar	191
dd. Müşterek Hukukî İşlemler	192
b. İrade Beyanının Yöneltilmesi Açısından	193
c. Etki Doğurduğu Alan Bakımından.....	194
d. Malvarlığına Yaptıkları Etki Bakımından	194
aa. Borçlandırıcı İşlemler	195
bb. Tasarruf İşlemleri	196
cc. Kazandırıcı İşlemler.....	198
e. Hüküm İfade Edeceği An Bakımından.....	202
2. Hukukî İşlemin Unsurları	202
a. Hukukî İşlemin Kurucu Unsurları.....	203
aa. Genel Olarak.....	203

bb. “İrade Beyanı” Kavramı	204
cc. İrade Beyanının Çeşitleri.....	207
aaa. Açık ve örtülü irade beyanları – irade beyanı sayılan davranışlar.....	207
bbb. Yöneltilmesi gereken ve gerekmeyen irade beyanları.....	213
ccc. Vasıtalı ve vasitasız irade beyanları	215
b. Hukukî İşlemin Geçerliliği İçin Aranan Şartlar	216
aa. Her Türlü Hukukî İşlemden Aranan Şartlar	216
aaa. Hukukî işlemi yapan kişi ehliyetli olmalıdır	216
bbb. Hukukî işlemin konusunun, emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, genel ahlâka, kişilik haklarına aykırı veya imkânsız olmaması gerekir	218
ccc. Hukukî işlemi meydana getiren irade beyanları sağlıklı olmalıdır	218
ddd. İrade beyanları muvazaalı (danışıklı) olmamalıdır	218
bb. Bazı Hukukî İşlemler İçin Aranan Ek Şartlar	220
aaa. Bazı hukukî işlemlerde, irade beyanının bir şekle uyularak yapılması gerekir.....	220
bbb. Tasarruf işlemlerinde, tasarrufta bulunan kişi, tasarruf yetkisine sahip olmalıdır.....	225
ccc. İllî (sebebe bağlı) tasarruf işlemlerinin geçerli olması, ortada buna temel teşkil eden geçerli bir borçlanma işleminin bulunmasına bağlıdır.....	226
ddd. Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde gabin (aşırı yararlanma) durumunun bulunmaması gerekir	227
cc. Bazı Hukukî İşlemlerin Hüküm Doğurması İçin Gereken Tamamlayıcı Unsurlar.....	227
aaa. Ehliyet eksikliğini giderici izin veya onay.	227

bbb. Temsil yetkisi eksikliğinden kaynaklanan noksanlığı giderici onay	227
ccc. Tasarruf yetkisi sınırlamasından kaynaklanan eksikliği giderici izin veya onay	228
ddd. Bir resmî makamın fiili	229
eee. Geciktirici şart	230
fff. Geciktirici vade	231
3. Hukukî İşlemlerin Hükümsüzlüğü	232
a. Yokluk	234
b. Kesin Hükümsüzlük (Butlan)	237
c. İptal Edilebilirlik	246
d. Noksanlık	248
e. Nisbî Etkisizlik	251
II. HAKLARIN KAZANILMA (İKTİSAP) TARZI	252
A. Aslen Kazanma	252
B. Devren Kazanma	253
C. Tesisen Kazanma	254
III. HAKLARIN KAYBEDİLİŞ TARZI	255
§5. HAKLARIN KAZANILMASINDA İYİNİYETİN ROLÜ	261
I. İYİNİYET KAVRAMI	261
II. İYİNİYETİN ROLÜ	267
III. İYİNİYETİN ARANACAĞI KİŞİ VE İYİNİYETİN ARANACAĞI ÂN	271
A. İyiniyetin Aranacağı Kişi	271
1. Temsil Halinde	272
2. Tüzel Kişilerde	272
3. Tüzel Kişiliğı Bulunmayan Kişi Topluluklarında	273
B. İyiniyetin Aranacağı Ân	273
IV. İYİNİYETİN İSPATI	274

§6. HAKLARIN KULLANILMASI VE DÜRÜSTLÜK KURALINA

UYMA ZORUNLULUĞU	278
I. GENEL BAKIŞ.....	278
II. DÜRÜSTLÜK KURALI	279
A. Anlamı.....	279
B. Rolü.....	280
III. HAKKIN KÖTÜYE KULLANILMASI	284
A. Anlamı.....	284
B. Hakkın Kötüye Kullanılma Hâlleri	287
1. Temel İlke.....	287
2. Hakkın Kötüye Kullanıldığına İşaret Edebilecek Durumlar.....	291
a. Hakkın Kullanılmasında Meşru Bir Menfaat Bulunmaması.....	291
b. Hakkın Kullanılmasının Hak Sahibine Sağlayacağı Menfaat İle Başkasına Vereceği Zarar Arasında Aşırı Oransızlık Bulunması	294
c. Kendi Ahlâka Aykırı Davranışına Dayanarak Hak Kullanılması.....	295
d. Uyandırılan güvene aykırı davranışta bulunulması	299
C. Hakkın Kötüye Kullanılmasının Yaptırımı.....	304
IV. DÜRÜSTLÜK KURALI VE HAKKIN KÖTÜYE KULLANILMASI YASAĞININ UYGULAMA ALANI.....	307
A. Kanunun Yorumlanmasında ve Boşluklarının Doldurulmasında.....	308
B. Kanuna Karşı Hilenin Önlenmesinde.....	309
C. Hukukî İşlemin Oluşması, Yorumlanması ve Tamamlanmasında	311
D. Borçların Doğumunda	322
1. Sözleşme Yapma Zorunluluğu.....	322
2. Yan Borçlar	324
3. Sözleşme Görüşmelerinde Dürüst Davranma Borcu	327

4. Davranış Yükümlülükleri.....	329
E. Sözleşmelerde Değişiklik Yapılmasında veya Sözleşmenin Sona Erdirilmesinde	331
1. Eski Borçlar Kanunumuz Açısından Durum.....	331
2. Yeni Borçlar Kanununun Konuya İlişkin Düzenlemesi	336
F. Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanmasında ve Organik Bağ Uygulamasında.....	337
V. MEDENÎ KANUNUN 2. MADDESİ UYGULANIRKEN GÖZ ÖNÜNDE TUTULACAK ESASLAR.....	340
§7.HAKLARIN KORUNMASI.....	345
I. GENEL BAKIŞ.....	345
II. TALEP	346
III. DÂVA.....	348
A. Dâva Çeşitleri.....	349
1. Eda Dâvaları.....	349
2. Tespit Dâvaları	351
3. Yenilik Doğuran Dâvalar	352
B. Dâvaya Karşı Savunma İmkânları.....	354
C. Dâvanın ve Savunmanın İspatı	358
1. İspat Yükü.....	358
2. İspat Konusunda Temel İlke	360
3. Özel Esaslar.....	363
a. Hâkim Önünde İkrar Edilen Olguların İspatı Gerekmez.....	363
b. Hayatın Olağan Akışına Uyan (Normal) Olguların İspatı Gerekmez.....	364
c. Herkesçe bilinen olguların (mâruf ve meşhur vakıaların) ispatı gerekmez	365
d. Kanunî Bir Faraziye veya Karineye Dayanan Kimse, Bunun Kapsamına Giren Konuda İspat Yükünden Kurtulur.....	365

e. Kanunun, İspat Yükünü Özel Olarak Belirlediği Hâllerde Bu Hükümlerde Yer Alan Esaslar Uygulama Alanı Bulur.....	369
f. İddiasını Resmî Sicil ve Senetlere Dayandıran Kimse İspat Yükünü Yerine Getirmiş Olur.....	370
4. Özel Olarak: Resmî Sicil ve Senetlerin İspat Gücü	370
IV. CEBRÎ İCRA	375
V. HAKKINI KENDİ GÜCÜ İLE KORUMA	377
A. Haklı Savunma.....	377
B. Zorunluluk (İztırar) Hâli	379
C. Hakkını Korumak İçin Kuvvet Kullanma.....	380
VI. UĞRANILAN ZARARI TAZMİN ETTİRME	381
KAYNAKLAR.....	383
KAVRAM İNDEKSİ	407
KANUN MADDELERİ İNDEKSİ.....	417